

BATI KARADENİZ
KALKINMA AJANSI
West Black Sea Development Agency

BATI KARADENİZ KALKINMA AJANSI
27 ŞUBAT- 3 MART 2012 ALMANYA TEKNİK GEZİ PROGRAMI RAPORU

İÇİNDEKİLER

ÖZET	1
GİRİŞ	3
1. HAMBURG	4
1.1. HAMBURG LİMAN İŞLETMECİSİ (HAMBURG PORT CONSULTING GMBH & CONTAINER TERMINAL ALTENWERDER) - KONTEYNER LIMANI	4
1.2. T.C. HAMBURG BAŞKONSOLOSLUĞU.....	9
1.3. HAMBURG BELEDİYE SARAYI ZİYARETİ	10
2. BREMEN	11
2.1. BREMERHAVEN	11
2.2. BREMEN INVEST	13
3. ESSEN	14
3.1. T.C. ESSEN BAŞKONSOLOSLUĞU	14
3.2. ESSEN EKONOMİK KALKINMA AJANSI.....	14
3.3. TÜRKİYE VE UYUM ARAŞTIRMA MERKEZİ VAKFI	16
4. KÖLN	18
4.1. KÖLN TİCARET VE SANAYİ ODASI18	
4.2. T.C. KÖLN BAŞKONSOLOSLUĞU	20
5. MÜZE ve DERNEKLER	21
5.1. ALMAN MADENCİLİK MÜZESİ	21
5.2. ZOLLVEREIN MÜZESİ	21
5.3. ZONGULDAKLILAR DERNEĞİ.....	22

ÖZET

Almanya Ruhr Bölgesi TR81 Düzey 2 bölgesi ile benzer yapısal özelliklere sahip olan, bölgemizin şu an yaşamakta olduğu problemlerle geçmişte yüzleşmek zorunda kalmış (kömür ve demir-çelik üretiminin yoğun olduğu bölgeler), kalkınma ajansları marifetiyle ekonomik ve endüstriyel dönüşümü sağlamış ve edindikleri deneyimlerle bölgemize ışık tutabilecek bölgelerin başında gelmektedir. Yine dünyanın önde gelen lojistik merkezlerinden olan, Almanya'nın Hamburg ve Bremen Limanları bölgemizin lojistik merkez olmasına yönelik atılacak adımları yerinde görmek ve bu bölgelerdeki ajanslarla ilişkileri geliştirmek açısından önemlidir.

2012 Çalışma Programında da planlandığı üzere dönüşümün yerinde görülmesinin faydalı olacağı düşüncesiyle ve bölgemizin lojistik merkezi olması konusunda atılacak adımların değerlendirilmesi amacıyla Ajans, 27 Şubat – 3 Mart 2012 tarihlerinde Almanya'ya bir çalışma ziyareti gerçekleştirmiştir.

Çalışma ziyareti Ajans Yönetim Kurulu üyelerinden Zonguldak Belediye Başkanı Muharrem AKDEMİR, Zonguldak İl Genel Meclisi Başkanı İsmail TERZİ, Bartın TSO Başkanı İsmail TOKSÖZ, Ajans Genel Sekreteri Faruk TEZEL ve 8 Ajans uzmanının katılımı ile toplam 12 kişilik bir heyetle 5 günde tamamlanmıştır.

Programa 27 Şubat 2012 Pazartesi günü Hamburg'dan başlanmış ve ilk olarak Almanya'nın ve Dünyanın en önemli limanlarından Hamburg Limanı gezilerek limanın işleyişi yerinde incelenmiştir. Daha sonra limanın işletmeci firması olan HHLA ile yapılan görüşmede limanın tarihi ve bugünü hakkında bilgi alınmıştır. Ardından bir Türk lojistik firması olan B2B yerinde ziyaret edilmiş, firmadan Türkiye'den Almanya'ya ihracat yapmak isteyen işletmeler için ne tür kolaylıklar sağlayabildikleri konusunda bilgi alınmıştır.

Liman Programının ardından Hamburg Başkonsolosluğuna geçilerek T.C. Hamburg Başkonsolosu Sayın Devrim ÖZTÜRK makamında ziyaret edilmiştir. Konsoloslukta yapılan görüşmede Hamburg'da en çok devlet desteği sağlanan konuların nanoteknoloji ve yenilenebilir enerji olduğu ve bu konuda üniversite-sanayi-kamu kuruluşlarının birlikte çalışmalarının çok etkili olduğu üzerinde durulmuştur. Bölgemizde hangi sektörlerin geliştirilmesi gerektiği, Bartın Konteyner Limanı gelişim süreci ve Filyos Projesi hakkında bilgilendirme yapılarak Ro-Ro taşımacılığının gelişimi ile teşvikler ve devlet destekleri hakkında fikir alışverişinde bulunulmuştur.

Ziyaretin ikinci günü Bremen'e geçilerek Bremen Limanı incelenmesinin ardından Türk-Avrupa Ekonomik Forumu ve Bremen Kalkınma Ajansı tarafından Bremen TSO'da adımıza düzenlenen resepsiyona katılım sağlanmıştır.

29 Şubat 2012 tarihindeki görüşmelere T.C. Essen Başkonsolosu Sayın Şule ÖZKAYA ile başlanarak Ruhr Bölgesi ve bu bölgede yaşayan Türklerle ilgili bilgi alınmış, görüşme esnasında bölgede yaşayanların artık kendilerini kalıcı olarak gördükleri ve süreç içerisinde kendilerini geliştirerek önemli konumlara geldikleri öğrenilmiştir. Daha yüksek eğitim düzeyine sahip yeni nesil sayesinde de bu bölgedeki Türklerin geleceklerinin daha parlak olduğu belirtilmiştir.

Başkonsolosluğun ardından Essen Ekonomi Kalkınma Ajansı ziyaret edilerek Ruhr bölgesindeki ekonomik dönüşüm süreci hakkında bilgi alınmıştır. Süreçte yaşanan başlıca sorunlar ve bunların giderilmesinde uygulanan çözüm yolları görüşülmüştür. Ajans ile yapılan görüşmenin hemen ardından Türkiye ve Uyum Araştırmaları Merkezi Vakfına geçilerek, Almanya'da yaşayan Türk kökenlilerin başlıca sorunları ve uyum düzeyleri hakkında bilgi alınmıştır. Merkez tarafından yapılan, üniversitelerdeki Türk dili bölümlerinin yaşadığı zorluklar ile Almanya'da Türkçe ve din eğitimleri konularında alınan yeni kararlara ilişkin bilgilendirmenin ardından, Alman kökenli öğrencilerin sadece %1,7'sinin okullardan diplomasız ayrılırken Türk kökenli öğrencilerde bu oranın %20'lere çıktığı belirtilmiştir. Bunun sonucu olarak Türk kökenli insanların %46'sının diplomasız, vasıfsız işçi sınıfı ile çalışmakta oldukları belirtilmiştir. Görüşmede öne çıkan diğer bir konu da Türk kökenli işletmelerin durumu olmuş, Merkez tarafından, 681.000 göçmen kökenli işverenin 89.000'inin Türk kökenli olduğu ve yanlarında 500.000 civarında işçi çalıştırdıkları belirtilmiştir.

1 Mart 2012 tarihinde Köln Endüstri Bölgesinde inceleme yapılmış ve Almanya'nın Türkiye'den sorumlu Ticaret ve Sanayi Odası olan Köln TSO ile temaslarda bulunulmuştur. Gümrük bölgesi olarak da faaliyet gösteren bölgenin önde gelen sektörlerinin endüstri, ticaret ve hizmet sektörleri olduğuna ve Almanya'nın en büyük fuar alanının bu bölgede bulunduğuna dair bilgiler alınmıştır. Son olarak T.C. Köln Başkonsolosu Sayın Mustafa Kemal BASA ile yapılan görüşmede Almanya'nın kurucusu olduğu ve başarıyla işlettiği ipotek sistemi değerlendirilmiş, sistemin Almanya'da sermaye birikimine büyük katkısı olduğu ve başarılı bir şekilde işleyen eğitim sisteminin de desteği ile Almanya'nın büyük bir gelişme kaydettiği öğrenilmiştir.

İnceleme gezisinin son gününde dünyanın en önemli madencilik müzelerinden olan Alman Madencilik Müzesi ve Zollverein Müzesi ziyaret edilmiştir. Ziyaretler bu konuda bölgemizde neler yapılabileceği hakkında fikir vermesi açısından faydalı olmuştur.

Aynı günün akşamı Zonguldaklılar Derneği'nde düzenlenen toplantıda Dernek Başkanı Sayın Erol YUKARIBAŞ'ın dernek faaliyetleri ile ilgili bilgilendirmesi ve Türk vatandaşlarının Almanya'da yaşadıkları sorunlar dinlenmiş, görüşmeler bu şekilde tamamlanmıştır.

Sonuç olarak Hamburg ve Bremen denizyolu, ulaşım ve lojistik sektörlerinde gösterdiği başarıdan dolayı, Ruhr bölgesi ise endüstri geçmişinden dolayı tercih edilmiştir. Kuzey Vestfalya bölgesi yaşamış olduğu değişim ile ilgimizi çekmektedir. Bu gezi bölgemizin konumu itibari ile bir lojistik merkezi olabileceğini görmemiz açısından son derece önemli olmuştur. Bunun başarılabilmesi için öncelikle karayolu, havayolu ve demiryolu bağlantılarımızın güçlendirilmesi, altyapımızın iyileştirilmesi gerekmektedir.

GİRİŞ

Batı Karadeniz Kalkınma Ajansı Yönetim Kurulu üyelerinden Zonguldak Belediye Başkanı Muharrem AKDEMİR, Zonguldak İl Genel Meclis Başkanı İsmail TERZİ, Bartın TSO Başkanı İsmail TOKSÖZ; Batı Karadeniz Kalkınma Ajansı Genel Sekreteri Faruk TEZEL ve 8 Ajans uzmanının katılımı ile oluşturulan 12 kişilik heyet 5 günlük Almanya inceleme gezisini tamamlamıştır.

Denizyolu, ulaşım ve lojistik konularında başarılı örnekler içeren Hamburg ve Bremen, endüstri geçmişi ile fiziksel ve sosyal dönüşüm yaşayan ve Batı Karadeniz Bölgesine benzer özellikler taşıdığı düşünülen Ruhr Bölgesi, Batı Karadeniz Kalkınma Ajansı teknik gezi güzergâhları olarak belirlenmiş, bu bölgelerde kentlerin öne çıkan yapılarına göre limanları, önemli sanayi kuruluşları, TSO'lar, kalkınma ajansları ve konsolosluklar ziyaret edilmiştir. Bahsi geçen gezi programına yönelik detaylı bilgiler raporun içeriğini oluşturmaktadır.

1. HAMBURG

1.1. HAMBURG LİMAN İŞLETMECİSİ (HAMBURG PORT CONSULTING GMBH & CONTAINER TERMINAL ALTENWERDER) KONTEYNER LIMANI TURU

27 Şubat 2012 tarihinde yapılan gezide Hamburg Limanı ziyaret edilmiş, limanın tarihi ve bugünü hakkında bilgi alınmıştır. Liman işletmecisi kuruluşu olan HHLA ile yapılan toplantıda kurum başkanı Dr. Stefan WILKENS ve kurum çalışanı Susanne MILBERG'in yaptığı kurumsal sunum değerlendirilmiş ve kuruluşun gelecek projeleri hakkında bilgi alınmıştır.

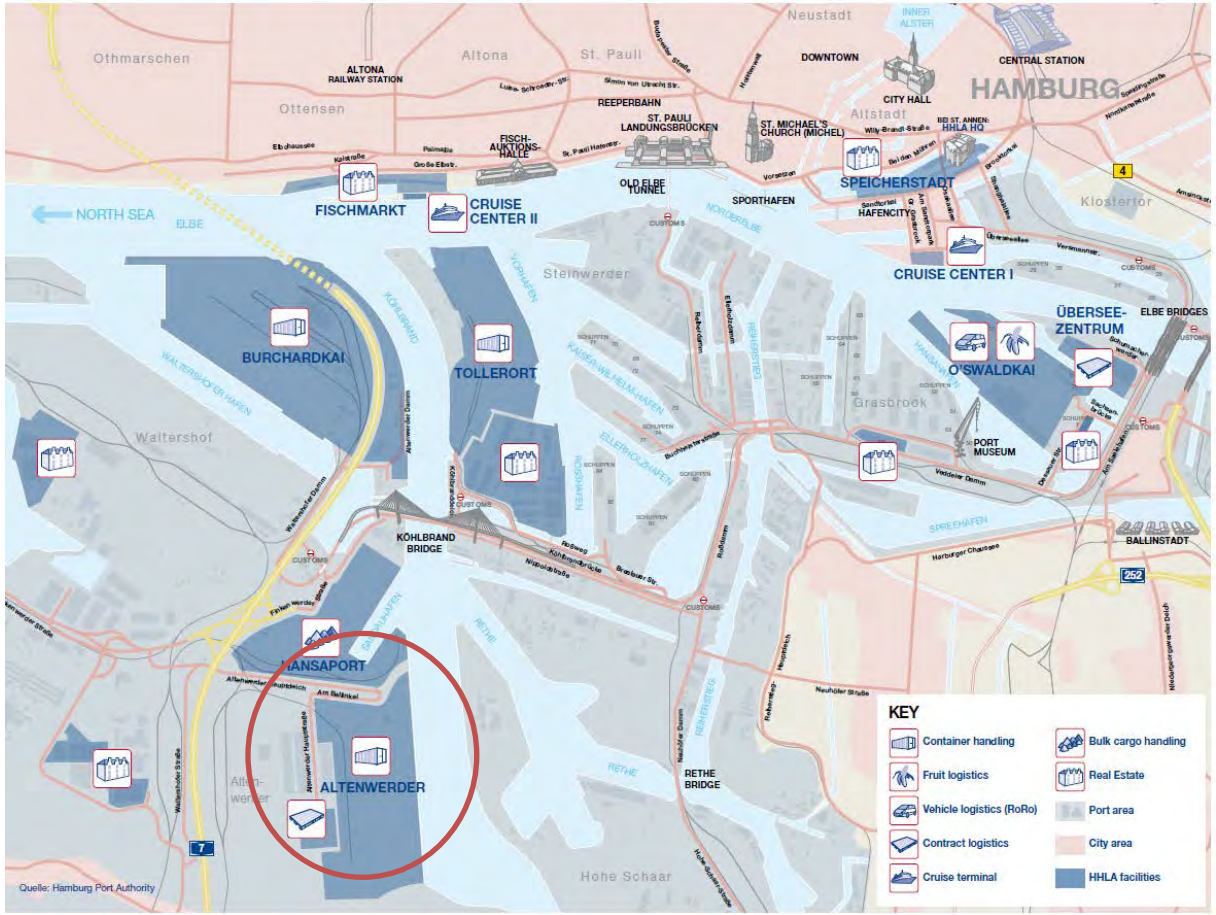

Hamburg Limanı, dünyanın 15. Avrupa'nın 2.büyük konteyner limanıdır. Dünyada ilk 3 sırayı alan Shanghai, Singapore ve Hong Kong Limanlarında sırası ile 29 Milyon TEU, 28 Milyon TEU ve 23 Milyon TEU konteyner elleçlenmişken söz konusu limanda 2010 yılında 7,9 Milyon TEU konteyner elleçlenmiştir. Aynı tarihte ülkemizin en önemli konteyner limanları olan Ambarlı Limanında 2,5 Milyon TEU, Mersin Limanında ise 1,03 TEU konteyner elleçlenmiştir. (TEU: twenty-foot equivalent unit. 6,1 mt x 2,44 mt x 2,59 mt ebatlarında 38,5 m³ lük 1 konteyner=1 TEU). Limanın 2011 yılı cirosu yaklaşık 1,2 milyar Euro dur. Cironun %60'ı konteyner terminalleri tarafından yapılmıştır. Limanda 4.797 kişi çalışmaktadır. Çalışanların %60'ı olan 2800 kişi ise konteyner terminallerinde çalışmaktadır. Liman denize 90km mesafededir.

Limn, Elbe Nehrinin kolları üzerine kurulmuştur. Limanın %68'i Hamburg şehrine ait olup %32'si halka arz edilmiştir. Limn, sürekli nehir derinleştirilerek geliştirilmiş olup şu anda derinliği 18,5 mt'ye çıkartma projesi gündemdedir. Limanın enerjisinin büyük bir kısmı yenilenebilir enerji kaynaklarından sağlanırken tam otomasyon sistemi ile çalışan Altenwerder Konteyner Terminali'nin bütün enerjisi yenilenebilir enerji kaynaklarından sağlanmaktadır.

Hamburg Limanında 3 adet konteyner terminali bulunmakta olup bunlar Altenwerder, Burchardkai ve Tollerort olarak adlandırılmışlardır. Teknik gezi kapsamında gezilen kısım Altenwerder Konteyner Terminalidir.

2002 yılında faaliyete geçen Altenwerder Konteyner Terminalinin yüzölçümü 1 milyon m² olup, denize uzaklığı 90 km'dir. En büyük özelliği son teknoloji ile donatılmış tam otomasyon sistemi ile çalışmasıdır. Limana giriş yapan bütün tırlar ya kayıtlıdır veya ilk defa geliyor ise kayıt altına alınmaktadır. Kayıt sırasında verilen bir kart ile bu tırlar, Tır Otomasyon Sistemine tanıtılmaktadır. Bu otomasyon sistemi sayesinde işlemler çok hızlı yapılabilmekte ve yaklaşık 10.000 adet konteyner iki gün içerisinde elleçlenebilmektedir. Limanda her zaman öncelik gemilerin boşaltılması ve yüklenmesidir. Gemilerin olmadığı zamanlarda düzenleme işlemleri yapılmaktadır. Gemilerin boşaltılmasından 30dk. sonra konteynerlar tırlar tarafından alınmaya hazır hale gelmektedir. Konteynerlerin ilgili kişiler tarafından 30 dk içerisinde alınmaması durumunda, konteynerler depo kısmına taşınıp depolama ücretine tabi tutulmaktadır.

Konteynerler direk tır üzerine yüklenebildiği gibi trailer denilen insansız tam otomatik araçlara da yüklenebilmektedir. Tır üzerine yükleme yapılacağında son 1 mt. manuel olarak kuledeki yetkili personellerce joystick kullanılarak yönlendirilmektedir. Trailer yüklemesi ise tamamen otomatik yapılmaktadır.

Tırlar üzerine yükleme işlemi vinçlerle yapılırken, trailer üzerine yüklemeler hem vinç hem de “van carrier,, diye adlandırılan hareketli yükleyiciler ile yapılmaktadır.

Diğer iki konteyner terminali otomasyon sistemi ile değil manuel sistem denilen otomatik olmayan insan kontrollü sistem ile çalışmaktadır. Manuel sistemle çalışmakta olan kısımların iş yükünün Altenwerder Terminaline kaydırılıp diğer kısımların da tam otomatik sisteme geçirilmesi planlanmaktadır.

Liman, Almanya haricinde yoğunlukla Asya, Çin ve Hindistan tarafından kullanılmakta olup Baltık Denizi, Rusya ve İskandinav Ülkelerinden de müşterileri bulunmaktadır. Sıfır CO₂ emisyonu hedefi kapsamında limanın bu kısmında kullanılan vinçler akü ile çalışmakta olup liman personelinin içeride kullandıkları araçlar da elektrikle çalışmaktadır. Bir vinç aküsü yaklaşık olarak 11 ton ağırlığında olup akü değişimi sadece 4 dk. içerisinde yapılmaktadır. Standart ebatlardaki konteynerler haricinde farklı ebatlardaki konteynerler için de ayrı bir elleçleme kısmı bulunmaktadır. Altenwerder Konteyner Terminalinin tamamı kulede çalışan 15 personel tarafından yönetilmektedir. Bütün otomatik çalışan araç ve vinçler radyo frekansı vasıtası ile kontrol edilmektedir. Toplam çalışan sayısı ise 150 kişidir. Terminalin enerji ihtiyacının tamamı yenilenebilir enerji kaynaklarından karşılanmaktadır.

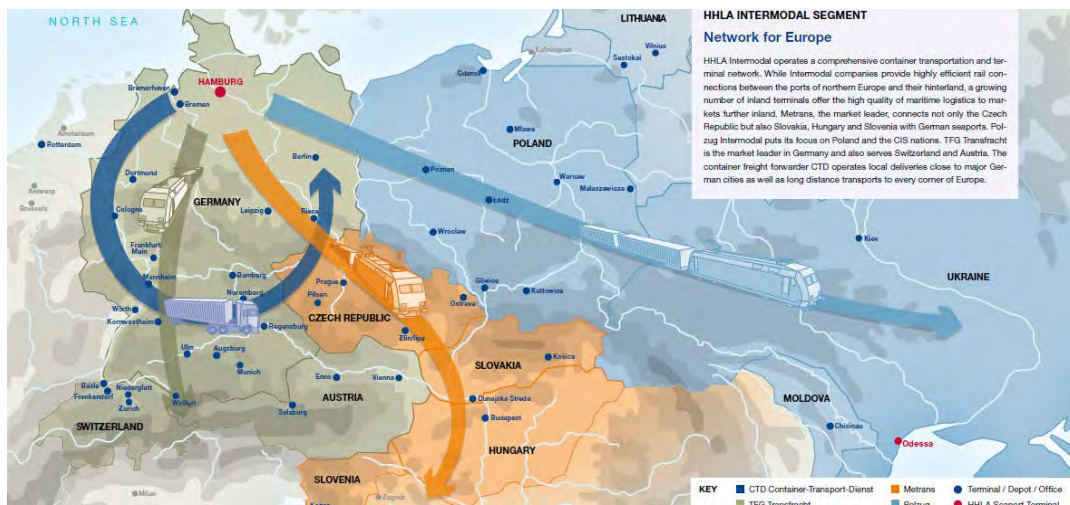

Altenwerder Konteyner Terminali gezisi sonrasında Sn. Dr. Stefan WILKENS tarafından Hamburg Limanı işletmecisi olan HHLA şirketi hakkında bir sunum yapılmıştır. Sunumda, Hamburg Limanının, sadece Almanya değil, tüm Avrupa kıtası için stratejik öneme sahip bir ticaret kapısı olduğu vurgulanmıştır. Taşıma, dağıtım, depolama ve elleçleme konularında ileri düzeyde liman hizmetleri kalitesinin yanı sıra Hamburg, güçlü demiryolu, karayolu ve havayolu bağlantılarına sahiptir. Bu özelliğinden dolayı limanın, Almanya'nın lojistik üssü haline geldiği belirtilmiştir. Sunumda, şirketin 1887 yılında kurulmuş olduğu, şirketin %68'inin Hamburg şehrine, %32'sinin ise halka arz edilmiş olduğu belirtilmiştir. HHLA'nın sadece yükleme-boşaltma işi yapmakla kalmadığı, nihai tüketiciye kadar olan tedarik zincirinin tamamında faaliyet gösterildiği ifade edilmiştir.

Şirket, 4 ana başlıkta faaliyet göstermektedir. Bunlar Konteyner, Intermodal (Çoklu Taşımacılık), Lojistik ve Emlak faaliyetleridir. HHLA bünyesinde 3'ü Hamburg Limanında ve 1'i Ukrayna Odessa'da olmak üzere toplam 4 adet Konteyner Terminali bulunduğu belirtilmiştir.

Intermodal taşımacılık sistemi ile Gürcistan'a kadar tren yolu kullanılarak ürünlerin dağıtıldığı, gemi başına 14.000 TEU elleçleme yapıldığı, ayrıca Germanischer Lloyd da Altenwerder terminalinin dünyanın en iyi terminallerinden birisi olarak gösterdiği de belirtilmiştir.

Ukrayna'da bulunan Odessa Konteyner Limanını genişletme projesinin HHLA'nın Karadenizdeki rekabetçiliğini büyük ölçüde arttırdığı da belirtilmiştir. Türkiye'de yapılacak yeni limanlar için de sadece limanın ve yükleme-boşaltma süreçlerinin değil nihai kullanıcıya kadar olan bütün safhaların planlanması gerektiği ifade edilmiş, Türkiye ile Ormanlı ve Ambarlı limanlarının işletmeciliği konusunda da görüşüldüğü belirtilmiştir. Batı Karadeniz Bölgesi'nde Filyos Limanı projesi hakkında bilgi isteyen firmaya konu ve süreçle ilgili bilgilendirme yapılmıştır.

1.2. T.C. HAMBURG BAŞKONSOLOSLUĞU – Sayın Devrim ÖZTÜRK Ziyareti

Konsoloslukta yapılan görüşmede karşılıklı kısa tanışma sonrası Ajans Genel Sekreteri Faruk TEZEL tarafından, Ajansın görev ve sorumlulukları ile gezinin amacı ve program hakkında bilgi verilmiştir.

Bölgede hangi sektörlerin geliştirilmesi gerektiği, Bartın Konteyner Limanının gelişim süreci ve Filyos Projesi hakkında bilgilendirme yapılmış, Ro-Ro taşımacılığının gelişimi ile teşvikler ve devlet destekleri hakkında fikir alışverişinde bulunulmuştur.

Hamburg'da en çok devlet desteği sağlanan konuların nanoteknoloji ve yenilenebilir enerji olduğuna dikkat çekilmiş, bu konuda üniversite-sanayi-kamu kuruluşlarının birlikte çalışmalarının çok etkili olduğu, bu birlikteliği devletin koordine ettiği, ortak çalışmalar yapıldığı ve ortak projeler geliştirildiği üzerinde durulmuştur.

Hükümetin bölgede kümelenme yapılanmasını çok iyi planladığı ve AB fonlarını çok akılcıca kullandığı, bunun yanında sanayi-ticaret odasının da çok önemli görevler üstlendiği söylenmiştir. Sürdürülebilirliğin önemi vurgulanarak hükümet değişikliklerinin bu durumu etkilemediği, Hamburg'da proje bazlı çalışıldığı ve kişisel kararlardan ziyade kurumsal kararların ve sürekliliğin sağlanmasının önemine dikkat çekilmiştir. Herkesin menfaatlerinin gözetildiği örgütlenmelerin ve STK'ların da Hamburg'da çok güçlü olduğu vurgulanmıştır.

Almanya'da planlamanın eyaletler bazında yapıldığı, eyaletler arasında rekabetin bulunduğu ancak menfaatler konusunda ortak bir noktada buluşularak ülke bazında kararlar alınabildiği vurgulanarak Türkiye'de de bölgeler arası rekabetin bu doğrultuda ele alınmasının gerekliliğine değinilmiştir.

1.3. HAMBURG BELEDİYE SARAYI ZİYARETİ

Günün sonunda, tarihi ve mimari yapısıyla öne çıkan Hamburg Belediye Sarayı ziyaret edilerek bina içerisinde yer alan ve kentin geleceğiyle ilgili birtakım projelerin yer aldığı sergi gezilmiştir.

2. BREMEN

2.1. BREMERHAVEN

Bremenhaven'de Via-Bremen yetkilisi Sn. SCHROEDER ile Sail City'de yapılan toplantıda, Sn. SCHROEDER'in yaptığı sunum değerlendirilmiş, soru ve cevaplarla liman hakkında bilgi alınmıştır. Yapılan görüşmede, iç kısımda yer alan eski liman talebe karşılık veremeyince, açılan yeni kanallarla, yapılan dolgularla limanın mevcut yerine taşındığı ve Avrupa limanları arasında üç mil uzunluğu ile en uzun liman kıyısına sahip liman konumuna geldiği dile getirilmiştir.

Bremen Limanının en önemli özellikleri ise,

- Denize yakınlık
- Farklı ulaşım, imkânlarının kesişim alanı olması
- Stratejik konumu

olarak sıralanmıştır.

Bremen Limanının, bulunduğu bölgenin 4. büyük limanı olduğu vurgulanmış ve limanda her türlü yükün elleçlenebildiği söylenmiştir. Liman A-B-C bölümlerinden oluşmaktadır. A-otomobil, B-meyve, C- konteyner taşımacılığına hizmet vermektedir. Almanya'nın Mercedes Benz, BMW, Ford, Audi ve Porsche gibi önde gelen araba imalat firmaları, satışa hazır arabalarını Bremerhaven'deki araba-terminali yoluyla gemilere yüklemektedirler. Bremerhaven ayrıca senede 500.000 ton meyve, sebze ve diğer çabuk bozulabilen ürünler nakletmesinden dolayı Avrupa'nın en büyük soğuk hava depolama merkezi konumundadır. Limanın konteyner kapasitesi ise 7,5 milyon'dur. 1966 yılından bu yana konteyner taşımacılığı yapılan limanın aynı zamanda 2006 yılında yapılan ve şu ana kadar yapılmış en büyük konteyner gemisi olan "Emma Maersk" in ilk kez kullandığı limanlar arasında yer aldığı da belirtilmiştir.

Farklı ulaşım türlerinin bir arada kullanılmasından ötürü limanda lojistik merkez geliştirmek için çeşitli görüşmeler yapıldığı da belirtilmiştir. Limanın işletmecisi şirketi Via-Bremen yetkilisi Schroeder, lojistikte ön plana çıkmak için yeni bir liman oluşturmayı ve bir kargo konsolidasyon merkezi oluşturmayı düşündüklerini de belirtmiştir. Limanda, deniz ve nehir bağlantısı olduğundan yükleme boşaltma işlemlerinin çok kolay ve hızlı bir biçimde yapılabildiğine ayrıca dikkat çekilmiştir. Temiz enerji üretiminin ve kullanmanın önemi belirtilerek bunun için rüzgâr değirmenlerinden sağlanan rüzgâr enerjisinin kullanıldığı belirtilmiştir.

İhracat odaklı bir yapılarının olduğunu belirten şirket, amaçlarının limanın ulusal ve uluslararası alanda lojistik ve taşımacılık konusunda rekabet edebilirliğini arttırmak olduğunu belirtmiştir.

Via-Bremen aktiviteleri olarak da aşağıdaki faaliyetler sıralanmıştır:

- Liman ve lojistik sektörünün temsilciliğini yapmak
- Liman ve lojistik pazarlamanın koordinasyonunu sağlamak
- Eğitim ve araştırma enstitüleri ile işbirliği yapmak.
-

Toplantı sonrası liman gezilerek, edinilen bilgiler yerinde gözlemlenmiştir.

Limandan sonra Bremen ve çevresi gezilerek kent ve gelişimi hakkında fikir sahibi olunmuştur.

2.2. BREMEN INVEST

Bremen Kalkınma Ajansı (WFB)-Bremen Invest, Türk Avrupa Ekonomi Forumu (TEWIFO) üyeleriyle bir araya gelinen toplantıda WFB Yönetim Kurulu Başkanı Andreas HEYER yaptığı sunumda Bremen Invest'in, Almanya Federal Eyaleti Bremen'in ticari ve ekonomik gelişmeye hizmet eden yapının merkezi olduğunu belirtmiştir. Almanya'nın 10. büyük kenti, 6. büyük sanayisi ve 2. büyük liman kenti olan Bremen'in

ekonomisi hakkında bilgi vermiş, Bremen'in lojistik, uzay teknolojisi, havacılık ve otomotiv sektöründe çok gelişmiş bir kent olduğu ifade edilmiştir.

Bremen Invest'in, Bremen Eyaleti tarafından desteklenen, Alman vatandaşların vergileriyle hizmet veren ve Bremen ekonomisini canlandırmaya ve geliştirmeye yönelik bir Kalkınma Ajansı olduğu, dünya çapında çalışan üç ofisinin bulunduğu, bu ofislerden ilkinin Çin'in Şanghay kentinde 2000 yılında, ikincisinin 2010 yılında Amerika Atlanta'da kurulduğu belirtilmiştir. Üçüncü ofisin ise 2011 yılı Mart ayında İzmir'de açıldığı ifade edilmiştir. Bunun sebebi olarak ise son yıllarda Türkiye'nin gösterdiği büyüme ve Almanya'daki Türk nüfusunun yoğunluğu gösterilmiştir.

TEWIFO Başkanı Bülent UZUNER de, Almanya'da olduğu gibi Bremen'in kalkınmasında da göçmen kökenlilerin büyük katkısı olduğunu belirterek, Almanya'da sayıları yaklaşık 80 bin olan Türk kökenli işletmeler hakkında bilgi vermiştir. Almanya genelinde 35 Türk-Alman işveren kuruluşun bulunduğu, gelecekte bu kuruluş ve derneklerin bir çatı altında toplanmasının düşünüldüğü belirtilmiştir.

Batı Karadeniz Kalkınma Ajansı Genel Sekreteri Faruk TEZEL tarafında yapılan sunumda ise Türkiye genelinde 26 kalkınma ajansının bulunduğu belirterek, Zonguldak, Karabük ve Bartın illerini kapsayan BAKKA hakkında bilgi verilmiş, dış ticarete limanların önemine dikkat çekilerek Zonguldak ilinin Filyos Bölgesinde Türkiye'nin en büyük limanının inşa edilmesinin düşünüldüğü ifade edilmiştir.

Toplantı sonrası düzenlenen koktelyde taraflar birbirlerini yakından tanıma ve fikir alışverişinde bulunma imkanına sahip olmuşlardır.

3. ESSEN

3.1. T.C. ESSEN BAŞKONSOLOSLUĞU

Konsoloslukta yapılan kısa tanışmanın ardından, Sn. Şule ÖZKAYA'dan Ruhr Bölgesi ve bu bölgede yaşayan Türklerle ilgili bilgi alınmıştır.

Bölgede yaşayanların artık kendilerini kalıcı olarak gördükleri ve süreç içerisinde aldıkları eğitimden ve toplum ve meslek hayatında iyi konuma gelmeleri sebebiyle, bu bölgedeki Türklerin geleceğlerinin çok parlak olduğu vurgulanmıştır. İyi örneklerin rol model olarak ön plana çıkarılmasının değerlendirilmesi gerektiği belirtilmiştir.

Bölgedeki Türkler arasında örgütlenmenin ve dernekleşmenin de çok iyi olduğuna değinilmiştir. Bölgede kömür madeninin henüz tükenmediği ancak Almanların üretimi durdurma kararı aldıkları bunun yanında yatırıma da devam ettikleri belirtilmiştir. Tasmanın bu bölgede de sorun teşkil ettiği ve işletmelerin hasarlardan dolayı ağır tazminatlar ödemeye başladıkları da vurgulanmıştır.

Almanya'da su yolu taşımacılığına çok önem verildiği ve nehirlerin kanallarla birleştirilerek bir su yolu ağı oluşturulduğu, Batı Karadeniz Bölgesinde de bu konuya ayrıca önem verilmesi gerektiği üzerinde durulmuştur.

3.2. ESSEN EKONOMİK KALKINMA AJANSI

1940'lı yıllarda ekonomik yapısında baskın sektörün madencilik olması sebebi ile Ajansımız faaliyet alanı ile benzer bir profil çizen Ruhr bölgesinde yer alan Essen Ekonomik Kalkınma Ajansı, Ajansımızın Almanya çalışma seyahatinin bir diğer parçasını oluşturmuştur. Yapılan görüşmede, geçmişte kalan ve Ruhr Bölgesi ile Batı Karadeniz Bölgesini ortak paydada buluşturan madencilik sektörünün günümüzde mevcut olmadığına değinerek sözlerine başlayan Essen Ekonomik Kalkınma Ajansı Genel Sekreteri Bay KIPPER, demir çelik sektörünün de aynı kaderi paylaştığını ve 60 yıl öncesinde kaldığını belirtmiştir. 1940 ve 1950'li yıllarda bölgenin lokomotif sektörleri olan madencilik ve demir çelik gibi ağır sanayi faaliyetlerinin günümüzde var olmaması ve yerlerini başta hizmet sektörü olmak üzere farklı sektörlerle bırakmış olmaları, uzun süren bir dönüşüm sürecinin sonuçlarıdır.

1960'lı yıllarda bu sektörlerde faaliyet gösteren firmaların yaklaşık %80'inin imalattan hizmet sektörüne kaydığını belirten Bay KIPPER, hem mekânsal hem ekonomik olarak gerçekleştirilen dönüşümün en başta merkezi hükümet politikası olduğunun altını çizmiştir. Hükümetin dönüşüm kararı almasının ardından sivil toplum örgütlerinin, bölgesel kalkınma ajansının ve yerel yönetimlerin bu karar doğrultusunda beraber çalıştıklarına değinilen konuşmada, Ajansın dönüşüm sürecinde finans desteği sağlamadığı fakat proje geliştirme ve diğer kurumlar tarafından geliştirilen projelerin onaylanma safhalarında yer aldığı belirtilmiştir.

Dönüşümün mekânsal aşamasında, bir zamanlar madencilik şirketlerinin faaliyet gösterdiği binalara tiyatro, sinema, alışveriş merkezi yahut müze gibi farklı fonksiyonların yüklendiğine değinen Bay KIPPER, farklılaştırılmayan diğer binaların ise devlet destekleri ile yıkıldığından, arsaların yeni yatırımlar için kullanılmak üzere sağlıklılaştırıldığından ve bu alanların cazip alanlar haline getirilebilmesi için rantın arttırılmasına yönelik tedbirlerin alındığından bahsetmiştir. Eski sanayi alanlarının çöküntü alanları olarak kalmayıp cazibe merkezleri haline getirilebilmesinde özellikle altyapının sağlam olması gerektiğinin de üzerinde durulmuştur.

Dönüşümün mekânsal boyutunun yanı sıra, insan kaynakları boyutunun da başarıya ulaşmada büyük önem arz ettiği görülmektedir. Zira ağır sanayide çalışan insanlar, belediyeler ve yerel yönetimlerce sağlanan teşviklerle, verilen eğitimlerle 2-3 sene içerisinde hizmet sektöründe çalışabilecek düzeye getirilmiştir. İş gücü, İş ve İşçi Bulma Kurumu tarafından desteklenmiş ve düzenli olarak takip edilmiştir. Ayrıca dönüşüm süresince işsizlik maaşları ve konut imkânları ile işsiz kalan kişilerin olası zararları minimize edilmeye çalışılmıştır.

Görüşmede Kalkınma Ajansının yapısına da değinen Kipper, Ajansın, biri belediye diğeri ise Essen şirketlerinin kurduğu bir birlik olmak üzere iki ortaklı bir yapıya sahip olduğundan, Belediye Başkanının her zaman Yönetim Kurulunun Başkanı olduğundan ve özel sektörün ortaklığının Ajans için çok önemli bir husus olduğundan bahsetmiştir.

Son olarak Essen'in, bugün Almanya'nın en büyük 900 şirketinden 9'unun ana merkezine ev sahipliği yaptığına değinilen toplantıda ekonomik ve sosyal dönüşümün önemi üzerinde durulmuştur. Ağır sanayiden başta sağlık sektörü olmak üzere çeşitli hizmet dallarına geçişin yaşandığı bölgenin, benzer özellikler taşıyan Batı Karadeniz Bölgesi ile ilişkilerinin güçlendirilmesi, ortak geçmişin avantajlarının sonuna kadar kullanılması için bölgeden uçak seferlerinin sıklaştırılması ve havaalanının daha aktif kullanılması gerekliliği, üzerinde önemle durulan bir diğer konu olmuştur.

3.3. TÜRKİYE VE UYUM ARAŞTIRMA MERKEZİ VAKFI

Toplantı Türkiye ve Uyum Araştırma Merkezi Direktörü Prof. Dr Hacı Halil USLUCA'nın merkez ile ilgili bilgilendirmesiyle başlamıştır.

Essen Üniversitesinin yan enstitüsü olarak kurulan Türkiye ve Uyum Araştırmaları Merkezi uygulamalı ve teorik çalışmalar yapan bir kuruluştur. İsmi Türkiye Araştırmaları Merkezi iken Türkiye kökenlilerin uyumu üzerine yaptığı çalışmalar ile ünlenen kurum, daha sonra ismini Türkiye ve Uyum Araştırmaları Merkezi şeklinde değiştirerek faaliyetlerini sadece Türk asıllıların değil tüm göçmenlerin uyum sorununu incelemek yönünde revize etmiştir.

Kurum araştırmalarının büyük bir bölümünü kendi çalışanları vasıtası ile gerçekleştirmekte, temel araştırma yöntemi olarak anket, yüz yüze görüşme ve bilgisayar destekli telefon görüşmelerini kullanmaktadır. Kurumun araştırmalar dışındaki diğer bir önemli görevi, elde edilen bilimsel verilerin siyasete aktarımının sağlanmasıdır. Bu kapsamda kurum her yıl hazırladığı uyum araştırmalarını Uyum Bakanına ve medya kuruluşlarına iletmektedir.

Merkez ile yapılan görüşmede karşılıklı olarak kurumların faaliyetleri ve çalışma prensipleri hakkında bilgi paylaşımı yapıldıktan sonra Almanya'da yaşayan Türk kökenli vatandaşların başlıca sorunları ve uyum düzeyleri tartışılmıştır. Merkez tarafından, üniversitelerdeki Türk dili bölümlerinin yaşadığı zorluklar ile Almanya'da Türkçe ve din eğitimleri konularında alınan yeni kararlara ilişkin bilgiler verilmiştir.

Toplantıya IKUA (Çok Kültürlü İşverenler ve Akademisyenler Birliği Başkanı) Erdal OSMANÇELEBİOĞLU katılarak görüşlerini bildirmiştir. Bu bölgede İzmir Kalkınma Ajansı ile yoğun olarak çalışmakta olduklarını belirten Osman ÇELEBİOĞLU ekonomik ilişkileri güçlendirmek amacıyla İzmir Kalkınma Ajansının bölgede şube açmayı düşündüklerini eklemiştir. Almanya'da Kalkınma Ajanslarının 1960'larda kurulduğu bilgisini veren ÇELEBİOĞLU, Kalkınma Ajanslarının ticari ilişkilerde çok önemli olduğunu ve Kalkınma Ajanslarının bir bölgenin kalkınması için en önemli kurum olduğunu söyleyerek konuşmasını tamamlamıştır.

Toplantı Türkiye ve Uyum Araştırma Merkezi Vakfından Yunus ULUSOY'un çeşitli istatistikî bilgiler vermesiyle devam etmiştir.

Türkiye ile Almanya arasında yapılan karşılaştırmada Türkiye'nin artan genç nüfusuna vurgu yapan ULUSOY, şu anda 82 milyon nüfuslu Almanya'nın 2030 yılında 77 milyon, Türkiye'nin nüfusunun ise 85 milyon olacağını, 2050 yılında ise Türkiye'nin nüfusunun büyük bir artış göstererek 90 milyon civarında olmasının beklendiğini belirtmiştir.

Toplantıda Türkiye'nin genç nüfusuna vurgu yapılırken, Türkiye'nin yaş ortalamasının 29,6 olduğu ve Almanya'nın yaş ortalamasının 43,5 olduğu belirtilmiştir. Bununla birlikte Alman nüfusunun her geçen gün biraz daha yaşlanmakta olduğu belirtilmiştir.

Almanya'nın gayri safi yurt içi hâsılası 2.500.000 Euro iken Türkiye'nin 550 bin Euro civarındadır. Bu verilere göre Almanya Türkiye'den 5 kat daha zengin bir ülkedir.

Almanya'da 66 milyon Alman, 16 milyon göçmen kökenli insan yaşamaktadır. Resmi rakamlara göre Almanya'da 3 milyon Türk kökenli vatandaş yaşamaktadır ve tüm göçmen nüfus içinde en kalabalık grup Türklere'dir. Türk nüfusun en büyük sorununun eğitimsiz ve vasıfsız olmak olduğu belirtilmiştir.

Alman kökenli çocukların %1,7'si okullardan diploma almadan çıkarken, Türklere'de diploma almadan okuldan ayrılma oranı %20 gibi yüksek bir rakamdır. Türklere'de her iki kişiden birisi vasıfsız işçi olarak iş piyasasına atılmaktadır. Almanya'da vasıfsız olarak iş bulmanın çok zor olduğu belirtilmiştir.

ULUSOY, şu anda Almanya'da 681 bin göçmen kökenli işveren bulunduğu ve bunların içinde 89 bin Türk kökenli işveren olduğu, bu rakamla göçmen kökenli iş dünyasında Türklere'nin en büyük grup olduğu belirtilmiştir. Bu sayının 20-30 yıl önce çok daha düşük olduğu ancak girişimcilik kültürünün oturmasıyla oranın son yıllarda arttığı belirtilmiştir.

2005–2010 yılları arasında Almanya'da göçmenler arasında iş kurma artışı oranı %20, Almanlarda %2,3, Türklere'de ise %34.8 olarak gerçekleşmiştir. Bu rakamlar Türklere'nin girişimcilik konusundaki başarılarını göstermektedir. Son 5 yıl içinde 67 milyon Alman arasından 80 bin işveren yeni iş piyasasına atılmış, 16 milyon göçmen arasından ise 114 bin işveren iş piyasasına girmişken, 3 milyon Türk arasından 23 bin Türk yeni işletme kurmuştur.

Türkiye'den biraz farkı olarak Alman yaşam tarzını, disiplinini ve çalışkanlığını Akdeniz'in esnekliği ve hizmet anlayışı ile birleştiren yeni neslin daha iyi bir eğitim aldıkları için girişimcilik noktasında daha da başarılı olacakları ifade edilmiştir.

Verilen bilgilere göre son 5 yılda net olarak geliş gidişler tarandığında 31 bin Türk'ün ülkesine kesin dönüş yaptığı belirtilmiştir. Almanya'daki Türklere'nin 50 yıllık göç tarihinde 1982-85 yıllarında göç hareketinin yoğunlaştığı, şu anda ise bir anlamda tersine göçle özellikle Almanya'da eğitim alan kişilerin Türkiye'ye dönerek daha fazla kariyer imkânı yakaladıkları belirtilmiştir.

4. KÖLN

4.1. KÖLN TİCARET VE SANAYİ ODASI (Industrie- und Handelskammer zu Köln- Christoph HANKE)

Yapılan ziyarette TSO Başkanı Bay Christoph HANKE ile görüşülmüştür. Toplantıda, Köln TSO'nun Almanya'daki 80 TSO arasında 4.sırada olduğunu ve mecburi üyelik sistemi ile çalışan TSO'nun bugün hizmet ve endüstri kollarında faaliyet göstermekte olan kayıtlı 145.000 üyesi bulunduğu belirtilmiştir. Gümrük bölgesi olarak da faaliyet gösteren bölgenin önde gelen sektörlerinin endüstri ve hizmet sektörleri olduğu, hizmet sektörünün ise sigorta ve medya sektörü yoğunluklu olduğu belirtilmiştir. Köln'ün Almanya'nın en yoğun medya iletişim alanı olarak ve çok uluslu yapısıyla ön plana çıktığı vurgulanmıştır.

Köln TSO'nun Hamburg TSO'ya göre daha enternasyonel bir yapısı olduğu belirtilerek, Köln'ün özellikle büyük ve toptan hizmet sunan bir yapısı olduğuna değinilmiştir. Bayer, Ford gibi dünya çapında pek çok markayı barındıran Köln'de Ford'un da Avrupa merkezinin bulunduğu, burada çalışanların çoğunluğunun ise Türklere dayandığı belirtilmiştir. Almanya'nın en büyük fuar alanının da kendi bölgelerinde olduğuna dikkat çekilmiştir.

HANKE, TSO'nun kurumsal yapısından bahsederken, geçmişte pek çok firmaya destek verdiklerini, özellikle yurtdışından gelen firmaların bölgede yatırım yapmalarını sağladıklarını ancak firmaların destek bittikten sonra destek alabilecekleri başka bölgelere taşındıklarını anlatmış, izleme sisteminin önemine dikkat çekmiştir.

TSO'nun, İstanbul Sanayi Odası (İSO) ve İstanbul Ticaret Odası (İTO) ile de ortaklıklarının bulunduğu değinilirken, Almanya TSO'larının yapıları açıklanmıştır. Bu kapsamda Almanya'da bulunan her bir TSO'nun dünyada kendi sorumluluk alanını belirlediği ve TSO'ların kendi sorumluluk alanına giren bölgelere yönelik özel çalışmalar ve araştırmalar yaptığı belirtilmiştir.

Yenilenebilir enerjinin Köln TSO'nun öncelikle ilgilendiği sektör olduğu, bunun yanında su ve su arıtma yatırımları konusunda belediyeler ile ortak çalışmalar yaptıkları, bu yıl ise bunlara ek olarak özellikle tekstil sektörüne yoğunlaşmaya başladıkları vurgulanmıştır. Türkiye'yi özellikle tekstil konusunda pazar olarak gördüklerini belirten kurum, ithalat konusunda Türkiye'de gümrük vergisinin %24'ün üzerinde olması sebebiyle çekimser kaldıklarına değinmiştir. 2011 yılında Türkiye'ye yapılan gezide ise özellikle yenilenebilir enerji, otomobil, yan sanayi ve elektrik sektöründe faaliyet gösteren firmalarla görüşmeler yapıldığı belirtilmiştir.

Köln TSO'nun ilgilendiği ülkelerin daha önce de bahsedildiği gibi Türkiye başta olmak üzere, Çin, Tayvan, Kazakistan ve Vietnam olduğu, bu ülkelerle ticaret yapmak veya buralara yatırım yapmak isteyen firmaların ve diğer TSO'ların teknik ve kurumsal yapılarından dolayı kendilerini bir bağlantı noktası olarak değerlendirdikleri ifade edilmiştir.

Demiryolu teknolojisinin ilgilerini çektiğini ve bu konuda bölgemizde çalışan firma olup olmadığını sormaları üzerine Kardemir'in üretim alanları ve olası yatırımları ve gelişimi hakkında bilgi verilmiş, ayrıca Karabük Üniversitesi bünyesinde 2011 yılında açılan ve Türkiye'de tek olma özelliği gösteren "Raylı Sistemler Mühendisliği" bölümünden de bahsedilmiştir.

Şu an daha çok tüketim malları ve tekstil endüstrisine yöneldiklerini belirten kurum, Eylül ayında CPI-İstanbul Fuarında da yer alacaklarını ifade etmişlerdir.

4.2. T.C. KÖLN BAŞKONSOLOSLUĞU

Köln Başkonsolosu Sn. Mustafa Keman basa, Köln'ün Alman ağır sanayinin başlangıç noktası olduğunu ifade ederek sözlerine başlamıştır. Yalnızca Köln'de 274.000, tüm bölgede ise toplam 990.000 Türk'ün yaşadığını, bu kişilerden yaklaşık 140.000'inin ise işsiz olduğunu bildirmiştir. Göç hareketinin bir fabrikanın Türkiye'den işçi talep etmesi üzerine başladığını ve böylece yıllar içerisinde bölgedeki Türk nüfusunun giderek arttığını ifade etmiştir.

Konuşmada, Almanya'nın iki sistemi çok iyi kurguladığı, bunların da ipotek ve eğitim sistemleri olduğu vurgulanmıştır. İki kez yerle bir olan bir ülkenin yeniden canlanarak güçlü ekonomik yapısının sürdürülmesinde ipotek sisteminin önemi vurgulanırken, meslek eğitimi ile de ara eleman yetiştirmelerindeki başarıları dile getirilmiştir.

Türkiye ve özellikle Batı Karadeniz Bölgesinin gelişimi için alternatif çözüm önerileri konuşulurken, özellikle turizm, sağlık ve organik tarım gibi konulara özen gösterilmesi gerektiği, bu şekilde Avrupalı kullanıcıya da hitap edilebileceği vurgulanmıştır.

5. MÜZE ve DERNEKLER

5.1. ALMAN MADENCİLİK MÜZESİ

1930 yılında kurulan Alman Madencilik Müzesi yer altı kaynakları ve maden ocaklarına ait görünümünü sunmakta ve dünyanın en önemli ihtisas müzelerinden biri olarak kabul edilmektedir. Heyet tarafından önce müzenin 17 metre altında oluşturulan maden ocağı gezilmiş, müze rehberi tarafından maden ocağının 1800 yıllardan itibaren oluşumunu gösteren yerlerden başlayarak günümüze kadar kullanılan araç-gereçleri tanıtılmıştır. Daha sonra ise müze ayrıntılı bir şekilde gezilmiş, raporlanmak üzere bilgi ve görseller toplanmıştır.

5.2. ZOLLVEREIN MÜZESİ

Avrupa'nın en büyük maden ocağı tesislerinden biri olan Zollverein 1986 Aralık ayında son vardiya yapıp da son kömür çıkarıldıktan sonra kapatılmıştır. Önce yıkılmak istenen bina, 2001 yılında UNESCO Dünya Kültür Mirası listesine dâhil edilmiştir. Bugün en önemli endüstri miraslarından biri olarak kabul edilen müze, heyetimiz tarafından gezilmiş, raporlanmak üzere bilgi, belge ve görseller toplanmıştır.

5.3. ZONGULDAKLILAR DERNEĞİ

2 Mart 2012 Cuma akşamı Zonguldaklılar Derneği'nde düzenlenen toplantı Dernek Başkanı Sayın Erol YUKARIBAŞ'ın konuşması ve misafirleri takdimi ile başlamıştır. YUKARIBAŞ, konuşmasında dernek faaliyetleri ile ilgili bilgiler vermiş ve Türk vatandaşlarının Almanya'da yaşadıkları sorunlara değinmiştir. Sırasıyla Batı Karadeniz Kalkınma Ajansı Genel Sekreteri Faruk TEZEL, Bartın TSO Başkanı İsmail TOKSÖZ, Zonguldak İl Genel Meclisi Başkanı İsmail TERZİ ve Zonguldak Belediye Başkanı Muharrem AKDEMİR'in konuşmalarıyla toplantı sona ermiŐtir.

